

Oulu

14.12.2009

POHJOIS-POHJANMAAN LINTUTIETEELLINEN YHDISTYS RY (PPLY)
PL 388
90101 Oulu

Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus
PL 124
90101 Oulu
kirjaamo.ppo@ymparisto.fi

Viite / Mantilansuon turvetuotantohanke

LAUSUNTO YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIOHJELMASTA

Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry (jatkossa PPLY) esittää tässä lausunnossa yhteysviranomaiselle näkemyksensä Vapo Oy:n Utajärven kunnassa sijaitsevan Mantilansuon turvetuotantohankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta. Hankkeen vaikutuksiin yhdistys ottaa kantaa vasta YVA:n valmistuttua.

Linnustoselvitykset

Arviointiohjelman liiteaineistona on Mantilansuon linnustoselvitys vuodelta 1999. Vuonna 2009 selvitys kerrotaan uusitun, mutta selvityksessä käytetystä menetelmästä tai sen tuloksista ei YVA-ohjelmassa kerrota. Vuonna 1999 on laskentamenetelmänä käytetty yhden kesäkuun alkuun ajoittuneen käyntikerran kartoituslaskentaa.

Sekä yhden käyntikerran kartoituslaskenta että vastaavissa selvityksissä usein käytetty linjalaskenta soveltuvat useimpien yleisten ja runsaslukuisten lintujen parimäärien arviointiin, mutta näillä menetelmillä ei voida arvioida suon merkitystä harvinaisille tai vähälukuisille lajeille, koska todennäköisyys niiden osumiseen laskentareitille on hyvin pieni.

Tällaisia vaikeasti havaittavia lajeja ovat esimerkiksi valtakunnallisesti vaarantuneiksi luokitellut pikkutikka ja suosaarekkeissa usein pesivä ampuhaukka. Nämä ja muut harvinaiset ja vähälukuiset lajit (esimerkiksi alueellisesti uhanalaiset keltävästäräkki, pikkukuovi ja liro) ovat kuitenkin avainasemassa arvioitaessa alueen merkitystä linnustolle. Lisäksi useiden aikaisin pesintänsä aloittavien lajien (esim. metsähanhi) havaittavuus kesällä tehtävässä laskennassa on huono, koska niiden ääntely- ja liikkumisaktiivisuus vähenee pesinnän edetessä.

On myös mahdollista, että sellaiset lintuparit, joiden pesintä on syystä tai toisesta tuhoutunut jo alkuvaiheessa ovat ehtineet poistua alueelta. Edellä mainituista seikoista johtuen oikea menetelmä linnuston selvittämiseksi on koko alueen kattava usean laskentakerran kartoituslaskenta, jossa ensimmäinen laskentakerta on heti suon vapauduttua lumipeitteestä ja viimeinen keskikesän aikaan. Tällä välillä laskenta tulee toistaa vähintään kolme kertaa siten, että kaikki suolla mahdollisesti pesivät lajit ovat havaittavissa ainakin kahdessa laskennassa.

Laskentasäähän on kiinnitettävä huomiota siten, että kartoitusta ei tehdä huonolla säällä lintujen huonon havaittavuuden ja pesintöjen tuhoutumisriskin takia. Kartoituksessa mikään osa tutkittavasta alueesta ei saa jäädä yli 100 metrin päähän kuljetusta reitistä avoimessa ympäristössä tai yli 50 metrin päähän metsäisessä ympäristössä.

Melko kattavasta kartoituksesta huolimatta riekkokannan arviointi voi olla mahdotonta sulan maan aikaan kannan ollessa harva. Riekkokanta tuleekin selvittää talvella jälkilaskennalla kiertämällä suo vähintään kerran vähintään 2 vrk edellisen lumisateen jälkeen, jolloin jäljet ovat riittävän luotettavasti havaittavissa.

Kevätkuutolla levähtäviä lintuja ei kerrota havainnoidun lainkaan. Levähtäviä lintuja tulee havainnoida pesimälinnuston tapaan kartoituslaskennalla, jolloin saadaan kattava kuva alueen muuтонаikaisesta merkityksestä. Keväällä levähtävien muuttolintujen laskenta on luonnollisesti yhdistettävissä pesimälintujen laskentaan, jos laskenta-aikaa varataan riittävästi. Tämän lisäksi Mantilansuon merkitystä lintujen levähdysalueena tulee selvittää myös huonolla säällä (esim. sade tai pohjoistuuli), jolloin lintujen muutto pysähtyy ja levähdysalueiden merkitys on hetkellisesti suurempi.

Lintujen pesintöjen alettua levähtäjien havainnointi kylmällä tai sateisella säällä on kuitenkin tehtävä etäämmältä kaukoputkea apuna käyttäen pesintöjen tuhoutumisriskin takia. Arviointiohjelmassa ei esitetä arvioitavaksi lainkaan Mantilansuon merkitystä lintujen syysmuuton aikaisena levähdysalueena. Suolla saattaa kuitenkin olla merkitystä linnuille myös loppukesällä ja syksyllä, mistä johtuen alueen linnustoa tulee havainnoida myös elo-lokakuussa.

Vaihtoehtojen tarkastelu

YVA-ohjelmassa tarkastellaan kuutta vaihtoehtoa, joista vaihtoehdossa 0 suo jää nykyiseen tilaansa ja muiden vaihtoehtojen toteutuessa suon linnusto häviää täysin. PPLY katsoo, että vaihtoehdossa 0 täytyy tarkastella myös mahdollisuutta suon muuttuneiden osien ennallistamiseen. Esimerkiksi merkittävä osa Mantilansuon ojitetusta länsiosasta ei ole muuttunut puustoiseksi, joten edellytykset suon ennallistamiselle ovat todennäköisesti hyvät.

YVA-ohjelmassa olisi tarkasteltava myös vaihtoehtoa, jossa kaikki suon ojitamattomat osat jäävät tuotannon ulkopuolelle. Niin ikään tulee tarkastella eri vaihtoehtoja turvetuotantoalan jälkikäytöstä. Arvioinnin kohteena oleva alue on lähes kokonaan Vapo Oy:n omistuksessa, joten maanomistajana Vapo Oy on myös vastuussa sen jälkikäytöstä. Arvioitaessa hankkeen kokonaisvaikutuksia

luonnon monimuotoisuuteen, on tieto alueen jälkikäytöstä ja sen vaikutuksista keskeinen.

Jotta Mantilansuon eri käyttövaihtoehtoja tarkasteltaisiin monipuolisesti, PPLY katsoo, että YVA-ohjelmaan tulee sisällyttää analyysi suon tarjoamista ekosysteemipalveluista. Esimerkiksi hankkeen sosiaalisten vaikutusten selvittäminen on kuvattu ohjelmassa ylimalkaisesti. Suon vedenpidätys- ja suodatustoimintojen merkitystä ei ohjelman mukaan aiota tarkastella lainkaan, kuten ei myöskään suon ja sen käytön merkitystä hiilen kierrolle. Etenkin suon eri käyttömuotojen vaikutus hiilenkiertoon ja ilmastonmuutokseen on ehdottoman tärkeää selvittää.

Kaikkia näitä ekosysteemipalveluita tulee tarkastella vaihtoehtoisissa, joissa 1) suon muuttuneet osat ennalistetaan, 2) suo jätetään nykyiselleen tai 3) turvetuotantohanke toteutetaan. Eri vaihtoehtojen taloudellista merkitystä tulee tarkastella niin suoekosysteemin tarjoamien tuotanto-, säätely-, ylläpito- kuin kulttuuristen palveluiden näkökulmasta. Kaikille tunnistetuille ekosysteemipalveluille tulee pyrkiä arvioimaan niiden taloudellinen arvo, jotta hankkeen kokonaistaloudellista mielekkyyttä voidaan arvioida.

YVA-ohjelman aikataulu

YVA-menettelyn tarkoituksena on tuoda esille hankkeen haitat ja hyödyt luotettavasti. Hankkeen aikataulussa ei ole esitetty ajankohtaa linnustonselvityksille johtuen ilmeisesti siitä, että tarpeelliset selvitykset katsotaan jo tehdyn. Tehdyistä selvityksistä ei kuitenkaan ole vuodelta 1999 olevan puutteellisen linnustonselvityksen lisäksi tarkempaa mainintaa.

Hankkeen aikatauluun tuleekin varata vähintään yksi maastokausi (maalis-lokakuu) tarkemman linnustonselvityksen tekemiseksi. Arviointiohjelmaan täytyy sisällyttää riittävän yksityiskohtainen linnuston inventointisuunnitelma, missä kuvataan tavoitteet, menetelmät ja ajankohdat, jotta ohjelman riittävyttä luotettavan linnustoarvion tuottamiseen voidaan kunnolla arvioida.

Seuraavan maastokauden yli ulottuvaa aikataulua tarvitaan myös, jotta PPLY ja muut tahot saavat mahdollisuuden perehtyä alueeseen tarkemmin ja hankkia sieltä vertailun mahdollistavaa havaintoaineistoa.

Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry

puheenjohtaja Aappo Luukkonen

sihteeri Ari-Pekka Auvinen